

N:o 56.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Maj 1885, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under Haga Kongl. lustslott lydande egendomen Frescati jemte lägenheten Gustafsborg.

(I. A.)

Under åberopande af bilagdt protokoll öfver finansärenden för den 10 nästlidne April, har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen samma dag aflåten, till Stats-Utskottets förberedande behandling remitterad proposition (N:o 45) föreslagit Riksdagen medgifva, att till Vetenskapsakademien måtte försäljas den under Haga lustslott lydande egendomen Frescati jemte dertill hörande lägenheten Gustafsborg med tillträdesrätt den 14 Mars 1886, mot skyldighet för köparen att derför vid tillträdet till kronan såsom köpeskilling erlægga tvåhundra-trettio-tusen (230,000) kronor samt med iakttagande i öfrigt, att det med arrendatorn af egendomen Frescati afslutade arrendekontrakt måtte oförändradt öfverlåtas på Vetenskapsakademien, som inträder i Haga slotts derpå grundade rättigheter och skyldigheter i förhållande till arrendatorn, att, om öfverenskommelse skulle af akademien träffas med nyssnämnde arrendator om öfverlåtande på akademien af nyttjanderätten till någon del af egendomen före tillträdesdagen, hinder derför icke skulle från kronans sida möta, samt att nu gällande kontrakt om nyttjanderätt till lägenheten Gustafsborg måtte jemväl oförändradt öfverlåtas på Vetenskapsakademien, som skulle inträda i Haga slotts derpå grundade rättigheter och skyldig-

heter gent emot nyttjanderättsinnehafvaren; äfvensom att omförmälda köpeskillning måtte till Statskontoret inlevereras för att af detta embetsverk på lämpligt sätt göras räntebärande, samt att räntan å köpeskillningen måtte få användas till betridande af de med underhållet af Haga slott förenade utgifter, dock att, om Ulriksdals lustslott tillfälligtvis skulle komma i behof af särskildt understöd utöfver det dertill anvisade statsanslaget, bristen måtte, i händelse Haga slotts tillgångar skulle sådant medgifva, få af berörda ränta fyllas.

Enligt hvad i förenämnda statsrådsprotokoll meddelas, skulle, efter den för stadsdelen Norrmalm i Stockholm af Kongl. Maj:t fastställda stadsplan, af den i nämnda stadsdel belägna egendomen Bergii-lund eller Bergianska trädgården, som, på grund af testamente af framlidne Professoren P. J. Bergius, af Vetenskapsakademien innehades under everldlig besittning för att enligt de i testamentet gifna, genom Kongl. bref den 18 December 1794 och den 14 Mars 1873 i vissa delar ändrade föreskrifter begagnas till trädgårdsskola m. m., en del användas för utläggande af gator och en öppen plats, hvarförutom egendomen skulle komma att sönderstyckas i flera kvarter. Då nämnde egendom, som inrymde den Bergianska stiftelsens trädgård, sålunda blifvit för detta ändamål oanvändbar, och trädgården måste till annan lämplig plats förflyttas, hade Kongl. Maj:t, på derom gjord framställning, genom bref den 28 Juli 1882 medgifvit, att densamma finge afyttras, dock med förbindelse för Vetenskapsakademien att i dess ställe åt stiftelsen anskaffa annan till godhet och storlek fullt motsvarande samt för ändamålet tjenlig egendom, som af Kongl. Maj:t godkändes. Sedan Bergianska egendomen numera blifvit såld, och Vetenskapsakademien väckt fråga om att i dess ställe få inköpa den under Haga lustslott lydande egendomen Frescati, som af akademien ansågs fullt lämplig för det ändamål, hvartill den Bergianska egendomen förut användts, har Ståthållarembetet å Haga slott i häröfver infordradt yttrande anført, att egendomen Frescati jemte den derifrån afskilda och på senare tider bebyggda lägenheten Gustafsborg enligt särskilda kontrakt vore till den 14 Mars 1897 åt enskilda personer upplättna, Frescati mot en årlig arrendavgift af 999 kronor 19 öre samt förbindelse att till Haga kungsgård leverera 109 centner 3 skålpund hö och 43 centner 60 skålpund halm om året, samt lägenheten Gustafsborg mot årlig tomtavgift af 150 kronor; att inkomsten af båda dessa fastigheter för åren 1881—1884 i medeltal uppgått till 1,439 kronor 50 öre om året; att å fastigheterna icke funnes annan Haga kungsgård tillhörig åbyggnad än en del af ett gammalt och mycket förfallet boningshus, som saknade egentligt värde;

att fastigheterna efter utgången af nu gällande arrendeperiod antagligen skulle komma att betinga ett vida högre arrende, men att detta arrende likväl icke under något förhållande kunde beräknas komma att uppgå till belopp, motsvarande räntan å den köpeskillning, som, med hänsyn till det allt mer stigande jordvärdet i denna trakt, borde vid försäljning af egendomen kunna derför betingas; samt att egendomens försäljning sålunda ur pekuniär synpunkt vore för kungsgården fördelaktig.

Efter det Ståthållarembetet låtit genom dertill utsedde sakkunnige personer i vederbörandes närvaro verkställa uppskattning af ifrågavarande egendom för bestämmande af dess saluvärde, hade i instrumentet öfver berörda förrättning anförts, bland annat, att vid uppskattningen af markens värde förrättningsmännen utgått från den åsigten, att till grund för detsamma borde läggas den användning, marken kunde antagas komma att erhålla, i händelse den blefve föremål för enskild företagsamhet; samt att förrättningsmännen, med tillämpning af berörda åsigt och med ledning af de tomtköp, som egt rum dels inom Stockholm, dels ock utom nämnda stad å sådana ställen, der en liffigare byggnadsverksamhet egt rum, beräknat nuvarande värdet å marken inom de särskilda delarne af egendomen till sammanlagdt 230,000 kronor.

Sedan Vetenskapsakademien förklarar sig villig att på vissa uppgifna vilkor såsom köpeskillning för ifrågavarande egendom erlægga berörda belopp, hade Riksmarskalksemetet, som emot de af Vetenskapsakademien föreslagna vilkor i fråga om öfverlåtelsen af egendomen och dermed i sammanhang stående uppgörelse med nuvarande arrendatorer icke haft något att anmärka, erinrat, hurusom Hans Maj:t Konungens Hofförvaltning från och med år 1873 måst bidraga till bestridande af kostnaderna för högst nödvändiga reparationer m. m. vid Haga och Ulriksdals slott med omkring 80,000 kronor, samt hemställt, att Kongl. Maj:t i sammanhang med frågan om försäljningen måtte utverka Riksdagens medgifvande dertill, att årliga räntan å köpeskillningen finge användas för Haga slott, dock så att, om Ulriksdals slott någon gång skulle råka i behof af särskildt understöd utöfver statsanslaget, den tillfälliga bristen finge, i händelse Haga slotts medel skulle sådant medgifva, af nämnda ränta fyllas.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas slutligen, att Hans Kongl. Höghet Kroprinsen-Regenten å Hans Maj:t Konungens vägnar förklarar, att Hans Maj:t medgäfvit det ifrågasatta fränskiljandet från Haga Kongl. lustslott af egendomen Frescati och lägenheten Gustafsborg på sätt och under de vilkor Riksmarskalksemetet föreslagit.

Af handlingarna i ärendet har Utskottet vidare inhemtat, att

ifrågavarande fastigheter efter den genom Brunnsvikens sänkning uppkomna landvinning och med afräkning af jord, som upptagits af nyligen anlagd jernväg, utgöres af 48 tunnland åker och tomter samt 17 tunnland afrösningsjord, eller tillsammans 65 tunnland.

Ehuruväl Utskottet, vid jämförelse emellan den afgäld, som för närvarande utgår för arrendena af ifrågavarande fastigheter och den nu erbjudna köpeskillingen för desamma, finner den föreslagna försäljningen af fastigheterna för det allmänna förmånlig, har Utskottet dock, med afseende å det ifrågasatta användandet af den inflytande köpeskillingen, icke ansett sig böra understödja Kongl. Maj:ts förevarande framställning. Utskottet hyser nemligen den åsigt, att, på sätt vid flera föregående tillfällen inom Riksdagen blifvit framhållet, särskilda fonder icke lämpligen böra afsättas för särskilda ändamål inom statsverket. Den minskning i Haga lustslotts inkomster, som skulle förorsakas genom dessa egendomars afyttring, synes deremot skäligen böra ersättas genom motsvarande statsanslag till slottets underhåll. Med anledning häraf, och då i allt fall ett uppskof med försäljningen synes snarare kunna föranleda höjning i fastigheternas värde än minskning deri, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts omförmälda framställning för närvarande icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 Maj 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

Gustaf Sparre.

Reservationer:

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. M. Nordenfelt*, *C. E. Casparsson*, *R. Montgomery-Cederhielm*, *K. O. Ljungqvist*, Grefve *E. C. A. Piper*, *J. Widén*, Friherre *B. A. Leijonhufvud* och *A. M. Koch*; samt af Herrar Friherre *Fr. von Essen* och *Sven Nilsson*, de två sistnämnde i fråga om motiveringen.